

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

י"ט

עין משפט
נר מצוה

(א) לעיל ד' (ט) ו'ל רש"י
מנחת: ד' ד"ה יעגל וכו'
דקרקין חוץ המעגל על שם
עוגה; (ג) ו'פ' פרש"י לקמן
כ"ה ד"ה עוגה; (ד) כ"ה ח"ה;
(ה) ג'ש אה"ה טעון וע"ש
מו"ס מ"ש בשם הירושלמי;
(ו) נצרכות ו' ע"ל; (ז) טעום
הדפוס; (ח) רש"י ע"ל לקמן
כה'; (ט) גי'ר' רש"י הו"ל;
(י) גי'ר' ל' ע"ש צ"ע על לשון
אחרון שמבן רש"י וכן מו"ס
ד"ה ל' לריכ"ל; (כ) לקמן כ"ה;
(ג) ה"ה מקום; (מ) לקמן כ"ה;
(נ) הקוטרם כ"ה

גיליון הש"ס

גמ' בן שהוא מתחמא. ע"י
מנחת דבן ע"כ תד"ה כ"ה
רננס:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה הכי קאמר
כו' ליה רביעה. י"ב לרשונה:

לעני רש"י

פורפיי"ש. אהה טעוה טו"ל.

רבינו הגנאל

סדר תעניות האילו האמור
ברביעה ראשונה כו'. תרצה
רב יהודה הכי. סדר תעניות
האילו בזמן שיצתה רביעה
ראשונה ושניה ולא ירדו
גשמים, אבל אם ירדו גשמים
ונצמחו ורעים וחודו ושנו,
כלומר כמשו, מתריעין עליהן
מיד. ודוק שנו בתרין כיישוב,
אבל יבשו לגמרי אף על גב
דהדרו אקון אין מתריעין
עליהן. פי' אקון, שחזרו
לירוקה, כלומר חזרו
לחיות. ורוביתו הגאונים ד'
לברכה אמרו, האי אקון
אקנתא שחוק עליהן אקון
ארמיה, ובלשון הזה הוא
בגיטין בפרק (מי שאחוו
קורדייקוס) [כל הגטן]. (פ"ב)
פרציה דהוה קלא. ורע
תבואה שהיא תחת אבן
צוחמת. פי' קלא מילת שקל
קלא פתח ביה. לכות מצורת.
פי' רב יהודה מכה הבאה לידי
צבורה. [אר"ה נהרא אנהרא].
הוצרכו האנשים המתפקין
מים מזה הנהר לילך לנהר
אחר.

(א) כל הסגור שייך לעיל בגמלה
ד"ה ע"ד.

רבינו גרשום

שלישית להתענות. ומי אמרת
לאלתר ברביעה ראשונה
מתענין. אבל יבשו אל. דכיון
שיבשו לית להו תקנתא כלל,
שוא. דאקון. שנראה להן
קצת תקנה. נהרא אנהרא
צבורה. כשיצויכין להביא
מים מנהר זה להשקות שדות
שעל נהר אחר, לפי שאין
באותו נהר אחר מים כדי
סיפוק להשקות שדותיו, והו'
סימן צבורה.

ה"ג חוטה העיר מתענה ומתענה וכל סביבותיה ומתענות ולא
מתענות. ולפיכך מתענות (ב) שאותה העיר שלא ירדו עליה גשמים
תלך לקנות התבואה צאותה העיר ויהיה זה רעב: או מפולג.
שמונתיה והצמים נופלין צרות: מתענים כ"ה. א"ס (ו) ירדו
באספמיה מתריעין צבצב צבצב
מתריעין באספמיה דקתני טעמא
כסיפא מפני שהיא מכה מהלכת
א"ס צמקוס אחד היא מתריעין
עליה כל השומעין כדי שלא תבא
עליהן: שדפון. בתצואות: ירקון.
חוליי: חיה רעה. משכלת בני אדם:
חרב. חילות ההולכין להרוג ולהשחית
בכל מקום: מלא סגור. מפרש
בגמ"ט: לעריסה. צא"ל: באשקלון.
בדרך פלסמים: ועל אשכלו ואצ"ס.
שהיא חיה רעה ומכה מהלכת היא:
שנאו. ובאו צעיר: מתריעין.
צענו: המטורפת. מלשון טרף
אצבא (ברכות דף כה). ומלשון ציפה
טרופה (עירובין פ"ג מ"ד) כו' כדמפרש
בפרק שלמעלה (דף י"ד): שמעון
הסימני. מתמנה היה: שלא סבא.
לישנה מעליה נקט: מרוב גשמים.
לא כגון שיערה על עיר אחת ועל
עיר אחת לא ירדה שם ודאי שמהין
לקללה כדאמר רב יהודה (לעיל ו:)
תמטר (מקום מטר שמקלקל תבואה
אלא כבר ירדו וטורח הם לצני
אדם אבל חיון מקלקלין תבואות.
וטעמא מפרש בגמרא' למה אין
מתריעין: סגורי פפמיס. שם
בחרות ושל חרס הן ומטלטלין אותן
שלא ימוקו בגשמים: גשמי צרות.
שיפוע גשמים למלחות צרות:
ונדבום. ראו ועין יפה: אבן טעועין.
אבן טעועין הינה צירושלים וכל
מי שאצדה לו אצידה כו' צבצב
מלישא (דף כח:): נדבום. (ו) על
כבוד הרב: מסתא. פורפיי"ש
ב"ע"ז: ישמח אביך ואמך ותגל וילךך:
גמ' רביעה ראשונה ושניה לשאלו.
שאף על פי שלא ירדו גשמים לא
בראשונה ולא בשניה לא היו מתענין
אלא שאלין. וקשיין ממני' דקתני
סדר תעניות אלו האמור ברביעה
ראשונה וצרייתא אהדדי: הכי
קאמר כו'. (ו) וכגון רביעה ראשונה
שניה ושלישית דכולי יורה קרי ליה
רביעה [א] כך שמעתי: דוקא נספנו.
דכי נסתנו ודאי הוא דמתריעין מיד
לכרך להתפלל עליה (ט) שיחזיר
צופי תקקן: אצל יבשו. לא כרך
דמכאן ואל"ך לא יועיל והוה תפלת
שזו אפילו יבשו כשהן חטין עדיין
דקין אפילו הכי לא מתריעין:
הכי גרסין פשיטא (ו) שנו תנן
לא כריכא דאקון מהו דמימא כו':
דאקון. שעלו צקנה שנתקנו מעט
לאחר שגמיעצנו: מהו דמימא
אקנתא מילתא היא. דהואיל ונתקנו
מעט א"ס יתפלל מועיל להס קא
שמענו רב נחמן דאקנה לאו מילתא.
ל"א אצל יבשו לא דמנילא חורין: לא
כריכא דאקון. שעלו צקנה מהו דמימא
אקנתא מילתא
היא דכיון שעלו צקנה ועדיין לא צבצבו
כל כרכן ודאי אי לא מתריעין תו לא
גליי קמשמע לן דלאו מילתא היא דאף
על גב דאקון אכתי גדלי טפי: נהרא
אנהרא צבורה. אכתי גדלי טפי:
נהרא אנהרא צבורה.

לא צריכא דאקון. פי' לאחר שעלו צקנה נתיבשו מהו דמימא
אקנתא מילתא היא פי' דהואיל ועלו צקנה ולא נתצבלו כל
זרכס ליבשו התרעה קמיל דלאו מילתא היא: נהרא אנהרא
בצורתא. פי' (ו) (הכי) בשאין תבואה צעיר ויש הרבה בשאר עיירות
ויכולין להביא מנו לזו היינו מקרי
צורת ולא מקרי רעב (ב) ומאחר
שיכולין להביא ע"י הנהר דליכא אלא
טרחה ועירא ומהאי כלומר מדבר
מועט מזה אין מתריעין מדינתא
אמדינתא פירוט שזריך להואיל
ממדינה למדינה אחרת ע"י חמורים
וסוסים ואז מתריעין דאי אפשר
להביא בשפע כ"כ כמו בסיפיות ל"א
נהרא אנהרא כלומר א"ס יבש הנהר
זה וזריך להסב נהר אחר לכאן אי
נמי זריך להתמין עד שיגדל הנהר
האחר ויצא צבאן זה צורת ולא
מתריעין מדינתא אמדינתא א"ס יבשו
כל הנהרות שזוו העיר וזריכין
להביא מים מעיר אחרת כפנה וקשה
דצמתי' משמע דאצורת (ט) מתענין
דקתני מתריעין עליהן מפני שהיא
מכת צורת ויש לומר דמכת צורת
דצמתי' הוי כמו דכפנה כלשר פירשתי
שמתח חטה ילא חוץ ומשום הכי
מתריעין אע"ג דעדיין אינו רק
צורת הואיל וסופו רעב מתריעין
אע"ג דאכתי לא הוו כפנה אצל
לעולם אין מתריעין על מכת צורת
אי לא מני לצא לידי רעב ולחכי
קאמר הכא דנהרא אנהרא דלא הוי
אלא כי צורתא ולא מתריעין:
נהירא
בשביל שלא ימוקו התפלל ולא ירדו גשמים מה עשה א
עג עוגה ועמד
בתוכה ואמר לפניו רבש"ע בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך
גשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחהם על בניך התחילו
גשמים מנזפין אמר לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות התחילו
ליירד בזעף אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקן
עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים באו ואמרו לו כשם
שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן אמר להם א צאו וראו אם
נצוחית אבן (ו) המועין א שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גזורני
עליך (ז) נידוי אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך
רצונך (ח) כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אמר
י שמה אביך ואמך ותגל וילדתך: (ט) (מתני') הוי מתענין וירדו להם גשמים
(ט) קודם הנץ החמה לא ישלימו לאחר הנץ החמה ישלימו ר"א אומר א קודם
חצות לא ישלימו לאחר חצות ישלימו מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להם
גשמים קודם חצות אמר להם ר' טרפון צאו ואכלו ושתו ועשו יו"ט ויצאו
ואכלו ושתו ועשו יום טוב ובאו בין הערבים א וקראו הלל הגדול: גמ'
סדר תעניות האלו האמור ברביעה ראשונה ורמינהי רביעה ראשונה
ושניה לשאלו שלישיית להתענות אמר רב (ט) יהודה הלל הגדול: גמ'
האמור אימתי בזמן שיצאה רביעה ראשונה ושניה ושלישית ולא ירדו
גשמים אבל ירדו גשמים ברביעה ראשונה וזרעו ולא צמחו אי נמי צמחו
וחזרו ונשתנו מתריעין עליהן מיד אמר רב נחמן דוקא נשתנו ל אבל יבשו
לא פשיטא נשתנו תנן לא צריכא (ז) דאקון מהו דמימא אקנתא מילתא היא
קמשמע לן: וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם כו': מאי מכת בצורת אמר
רב יהודה אמר רב מכה המביאה לידי בצורת אמר רב נחמן נהרא אנהרא
בצורתא

א מ"י פ"ב מהלכת
תענית ה"ב טו"ש' א"ח
ס' תקנו ספיק א טע"ב ד
ג ב ג מ"י שם הל' (א) ד
ו [צ] טו"ש' ע"ש ספיק ב:
ד ד מ"י שם הל' י א'
טו"ש' ע"ש ספיק ח ט:
ה ה מ"י שם הל' טו"ש' ע'
ט ספיק ו:
ו ו מ"י שם הל' יא טו"ש' ע'
ט ספיק ח:
ז ז ח מ"י שם פ"א ה"ו
ו"פ מהלכת שבת הלכה כ'
ספיק ע"ז טו"ש' ע"ש ספיק
י ו' ס' רפמ טו"ש ע ו' ס'
שטט ט"י ח:
ח ט מ"י פ"ב מה'ל' תעניות
הל"ט טו"ש' ע"ש א"ח ס'
תקט ספיק יא:
ט י מ"י שם פ"א הלכה טו
טור ט"ש' ע"ש א"ח סימן תקטט
ספיק א ו' ס' תקטט ספיק יא:
י ב מ"י שם טו"ש' ע"ש ס'
תקטט ספיק יא:
יא ל מ"י שם פ"ב הלכה טו
טו"ש' ע"ש א"ח ס' תקטט
ספיק ח:
תורה אור השלם
1. ששמה אב"ד ופא"ק ותגל
יזדקת: משלי כב כה
הגהות ה"ח
(א) גמ' ג' מתים בג' ימים זה
אחר זה (הכי זה דבר פחות
מכאן אין זה דבר חלו"ט וי"ב
ס"א אין זה: (ב) שם ר'
ויטי חומה לגמרי ולא לעפקא.
י"ב ע"י פירושו דק"ך די ע"א:
(ג) שם אלמלא חוני אחת
נחזייה על"ך לגדרת אהל מה
אשעה: (ד) שם לא כריכא
דהדר אקון מהו דמימא:
(ה) רש"י ד"ה הי"ג אחת
כו' לפיכך מתענות מפני
שאותה העיר וכו' המבואר
באותה ששכבותיה ויהיו
כה רעב: (ו) ד"ה מתריעין
כ"ה"ט טס נהרא באספמיה כו'
שהיא מכה מהלכת ולפיכך
אף א"ס צמקוס אחד: (ז) ד"ה
לגותו שמנזפין על כבוד הרב
שהיה דבריהם לאמור לא
כך שאלתי ה"ס': (ח) ד"ה
הכי קאמר כו' כלומר סדר
תעניות אלו אמר בשביל
רביעה ראשונה כשיבכה
מכל וכל כגון רביעה
ראשונה: (ט) ד"ה דוקא
כו' להסתכל עליהן שיחזרו
צופי תקקן אצל יבשו לא
זריך כי ויחא תפלת שזו
ה"ס' ומה"ל אצל יבשו. כשהן
חטין עדיין כו': (י) ד"ה
ה"ג פשיטא נשתנו תנן לא
דמימא דהדר אקון מהו
להביא כו' דאקון שעלו כי
שגמיעצנו מהו דמימא ד"ה'
דאקנתא לאו מילתא ד"ה'
וסק"ד: (כ) רוב' ד"ה ה"ה
כו' שאין לל"ה וימית הכי
מתקן: (ג) בא"ד ולא מקרי
רעב דמאחר שזולתי כו'
ועירא ומחאי מילתא כלומר
ע"י חמורים וסוסים
כפנא וכו' ומתריעין:
(מ) בא"ד דצמתי' משמע
דלצורת מתריעין דקתני
מתריעין כו' כלשר פירש"י
שמתח חטה יו"ט אע"ג דעדיין
אינו בא רעב כ"א צורת
הואיל: